

PRIJUNGIAMASIS RYŠYS LIETUVIŲ SINTAKSĖS DARBUOSE (XX A. PIRMOJI PUSĖ)

Santrauka

Straipsnyje apžvelgiama, kaip XX a. pirmosios pusės lietuvių sintaksės darbuose aprašomos prijungimo rūšys. Atsižvelgiama į jų sampratą, apibrėžimą ir taikymą apibūdinant bei skirstant sakinio dalis.

Apžvelgtuose darbuose minimos dvi prijungimo atmainos – derinimas ir valdymas. Aiškiausiai jos skiriamos Z. Kuzmickio *Lietuvių kalbos sintaksėje*. Kituose darbuose jos dar, galima sakyti, nesuvokiamos kaip prijungimo atmainos.

Derinimas minimas visuose apžvelgtuose darbuose. Juose kalbama apie veiksnio ir tarinio derinimą, pažyminio derinimą su pažymimuoju žodžiu. Tačiau pirmą kartą jis apibrėžtas, atrodo, tik M. Durio *Lietuvių kalbos sintaksėje* (1927).

Valdymas pirmą kartą apibrėžtas, ko gero, tik Z. Kuzmickio *Lietuvių kalbos sintaksėje* (1930). Kituose sintaksės darbuose jis arba visai neminimas, arba minimas tik kalbant apie papildinių rūšis.

Dabar mums vis dar įprasta trečioji prijungimo atmaina – šliejimas iki sovietų okupacijos lietuvių sintaksės darbuose visai neminima.

ESMINIAI ŽODŽIAI: prijungimas, derinimas, valdymas, Jurgis Ambraška, Leonardas Dambriūnas-Dambrauskas, Mykolas Durys, Jonas Jablonskis, Alfonsas Kalnias, Petras Klimas, Zigmantas Kuzmickis, Petras Skardžius, Juozas Žiugžda.

ARTŪRAS JUDŽENTIS

Vilniaus dailės akademija

Maironio g. 6, LT-01124 Vilnius

arturas.judzentis@gmail.com